

Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenlerinde Eğitim Programı Okuryazarlık ve Öğretim Yeterlik Düzeyleri¹

Physical Education and Sports Teachers' Curriculum Literacy and Education Efficiency Levels

Uzm. Umut GÜLPEK

ORCID: 0000-0001-9432-939X ◆ Uludağ Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Doktora Programı Öğrencisi ◆ umutgulpek20@hotmail.com

Prof. Dr. Şenay ŞAHİN

ORCID: 0000-0002-9221-0616 ◆ Uludağ Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Antrenörlük Eğitimi Bölümü, Öğretim Üyesi ◆ skoparan2013@gmail.com

Özet

Bu araştırmanın amacı beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin ve öğretmen adaylarının eğitim programı okuryazarlık düzeylerinin ve beden eğitimi öğretim yeterlik düzeylerinin bazı değişkenlere göre incelenmesidir. Araştırmanın çalışma grubunu, 2017-18 eğitim öğretim dönemi içinde Uludağ Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bölümündeki 106 (%45,3) öğretmen adayı ile Bursa ili merkez ilçelerindeki ilk ve ortaokullarda çalışan 128 (%54,7) beden eğitimi ve spor öğretmeni olmak üzere toplam 234 katılımcı oluşturmuştur. Veri toplama araçları olarak, eğitim programı okuryazarlığı ölçeği ile beden eğitimi öğretim yeterliği ölçeği kullanılmıştır. Verilerin analizinde kategorik değişkenler için Bağımsız Örneklem T testi ve Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA), ölçeklerden alınan puanlar arasındaki korelasyon analizinde ise Pearson Çarpım Moment Korelasyon Analizi yöntemi kullanılmıştır. Araştırma sonucuna göre, Beden eğitimi ve spor öğretmenleri ile öğretmen adaylarının eğitim programı okuryazarlık düzeyleri "oldukça iyi" bulunmuştur. Erkek öğretmenlerin erkek öğretmen adaylarına göre kendilerini daha yeterli gördükleri söylenebilir.

Beden eğitimi ve spor öğretmenlerin hem eğitim programı okuryazarlık düzeyleri hem de beden eğitimi öğretim yeterlik düzeyleri arasında mezun olunan bölüm değişkenine göre anlamlı fark belirlenirken ($p>0.001$) beden eğitimi ve spor öğretmen adaylarının ise eğitim programı okuryazarlık düzeyleri arasında akademik başarılarına göre istatistiksel düzeyde anlamlı farklılık belirlenmiştir ($p>0.001$). Dört farklı akademik başarıya sahip öğretmen adayları arasında en anlamlı fark 2.00-2.50 ve 3.50-4.00 ortalamaları ile öğretmen adayları arasındadır. Bu nedenle beden eğitimi ve spor öğretmenliği bölümünde daha başarılı olan adayların program okuryazarlığının daha iyi olacağı söylenebilir.

Ayrıca beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin beden eğitimi öğretim yeterlik puanları ile mesleki kıdem değişkeni arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki olduğu görülürken ($r=0.001$) öğretmen adaylarında ise eğitim programı okuryazarlık düzeyleri ile akademik başarı düzeyi değişkeni arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir ($r=0.001$). Program okuryazarlığı ile öğretim yeterlik düzeyleri arasında ve tüm alt boyutlar arasında yüksek düzeyde pozitif korelasyon bulunmuştur. Bu sonuca göre hem öğretmenlerin hem de öğretmen adaylarının program okuryazarlığı ve öğretmenlik yeterlik becerilerinin birbiriyle ilişkili olduğu ve bu boyutlardan herhangi birinde yaşanabilecek bir yeterlik sorununun diğer beceri alanını doğrudan etkileyebileceği söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: beden eğitimi ve spor, eğitim programı, program okuryazarlığı, beden eğitimi öğretim yeterliği.

Extended Abstract

It is up to educational institutions and teachers to train individuals who have the ability to use the information open to everyone through a filter and use it correctly and appropriately (Özpolat, 2010: 161). For this reason, although education is individualized and differentiated (Şenyurt, Önal, 2019: 58), it is a planned action that should attach importance to raising individuals who can solve problems, learn to learn, have strong interpersonal communication, are prone to cooperation, and have national values and a global perspective (Parlar, 2012:1). Within the framework of these actions, education programs

¹ Bu çalışma Umut GÜLPEK'in 'Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenlerinin ve Öğretmen Adaylarının Eğitim Programı Okuryazarlık Düzeylerinin ve Beden Eğitimi Öğretim Yeterlik Düzeylerinin İncelenmesi' isimli yüksek lisans tez çalışmasından türetilmiştir.

are also the basis of education systems designed to train people with the characteristics needed by the society in a planned manner. According to Alsubaie (2016: 107), education programs should show continuity, not static, in order to be representative of change. This continuity is carried out by the teachers who are the main implementers of the program. For this reason, it is very important for teachers to develop their awareness of how they perceive the curriculum and how they can transform it into practice.

This concept, also known as program literacy, has been defined differently in the literature. According to Akinoğlu and Doğan (2012: 13), curriculum literacy, which is thought to make significant contributions to education. For Karagülle, Varki and Hekimoğlu (2019: 85-97), it is an equipment that combines theory and practice, facilitates the realization of gains, and can increase the benefits of training plans to be made.

Particularly in the literature, it is seen that limited research has been conducted on physical education and sports teachers and pre-service teachers' awareness of curriculum literacy and determining their teaching proficiency levels. In this study, first of all, physical education and sports teachers and teacher candidates' education program literacy levels and physical education teaching proficiency levels will be examined. Finally, it will be examined whether there is a relationship between physical education and sports teachers and teacher candidates' educational program literacy and physical education teaching proficiency levels.

The sample of the study consists of a total of 234 participants, 128 of which are active physical education and sports teachers in Bursa and 106 teacher candidates continuing their education in Uludağ University Physical Education and Sports Department. In order to determine the literacy proficiency levels of Physical Education and Sports Teachers and teacher candidates, the "Educational Program Literacy Scale" (EPOYS) developed by Bolat (2017: 121-138) and consisting of 29 items was used. In order to determine the physical education teaching proficiency levels of Physical Education and Sports Teachers and teacher candidates, the "Physical Education Teaching Competency Scale (PEÖYÖ)" developed by Humpries, Hebert, Daigle and Martin (2012: 290) and adapted to the conditions of our country by Erbaş, Varol and Ünlü (2014: 16-27) was used. The scales were delivered to the teachers online, and the pre-service teachers filled the scales in the university campus.

There was no difference between teachers' and teacher candidates' mean scores of EPOYÖ total ($t_{232}=-.459, p=.646$), reading ($t_{232}=-.661, p=.509$) and writing ($t_{232}=-.227, p=.821$) sub-dimensions. Teachers' and teacher candidates' total scores of BEÖYÖ ($t_{232}=-2,285; p<.05$), proficiency in applying scientific knowledge in physical education ($t_{232}=2,037;.05$), teaching proficiency about appropriate skill level ($t_{232}=-4,257; p<.05$), differences proficiency in explanations ($t_{232}=-3,338; p<.05$) and proficiency in assessment scores ($t_{232}=-2,587; p<.05$) differed significantly. When these sub-dimension scores and BEÖYÖ scores of the teachers were compared with the teacher candidates, it was seen that they had statistically significantly more adequate teaching skills.

When the scale scores were compared in terms of gender groups, the EPOYÖ ($t_{83}=0,249, p=.804$) and BEÖYÖ ($t_{83}=-1,144; p=.256$) scores of female physical education and sports teachers and teacher candidates were found to be similar. In male teachers and teacher candidates, while EPOYÖ ($t_{147}=-0,779, p=.477$) scores were similar, there was a difference in the BEÖYÖ ($t_{147}=-2,004; p=.047$) scores. Accordingly, it is seen that male physical education and sports teachers' teaching competencies are higher than male teacher candidates. It was also examined whether the academic success of the teacher candidates and their participation in the professional experience application had an effect on the scale scores. It was found that the academic success of the teacher candidates caused a significant difference on the EPOYÖ ($F_{3,101}=3.425; p<.01$) scores. Finally, it was observed that there was a statistically significant positive correlation between physical education and sports teachers and teacher candidates' total EPOYÖ scores and total BEÖYÖ scores, and between all sub-dimensions of both scales.

The educational program literacy levels of physical education and sports teachers and teacher candidates were found to be "quite good". It can be said that male teachers consider themselves more competent than male teacher candidates. The most significant difference among the teacher candidates with four different academic achievements is between the teacher candidates with an average of 2.00-2.50 and 3.50-4.00. This finding supports the opinion of Kana, Elif, Kana ve Elkıran (2018: 233-245) that as the academic achievement of teacher candidates increases, their program literacy levels increase. For this reason, it can be said that the candidates who are more successful in the physical education and sports teaching department will be better program literate. It has been determined that the program literacy levels and teaching proficiency levels of physical education and sports teachers do not differ significantly according to their professional seniority. As a matter of fact, according to the results of the research conducted by Aslan and Gürlen (2019: 171-186), it was determined that the curriculum literacy levels of the teachers did not differ significantly according to the length of service years in the profession. A high level of positive correlation was found between program literacy and teaching proficiency levels and between all sub-dimensions. According to this result, it can be said that curriculum literacy and teaching proficiency skills of both teachers

and teacher candidates are related to each other, and a potential proficiency problem in any of these dimensions can directly affect the other skill area.

Key words: physical education, sports, curriculum literacy, teaching efficacy.

Giriş

Günümüzde bilgi patlaması beraberinde toplum içinde ve toplumlar arasında yaşanan hızlı değişim ve gelişimlere yol açmaktadır. Artık bilgiye zahmetsizce ulaşan bireyler, kendileri için hangi bilginin gerektiği ve ulaştıkları bu bilgiyi nasıl kullanacakları üzerine sorgulamalar yapmaktadırlar (Balay, 2004: 61-82). Herkese açık olan bu bilgileri bir süzgeçten geçirerek, amacına uygun kullanma becerisine sahip bireyleri yetiştirme işi de eğitim kurumları ve öğretmenlere düşmektedir (Özpolat, 2010: 161). Eğitim son zamanlarda bireyselleşmiş ve farklılaşmıştır (Şenyurt, Önal, 2019: 59) ancak yine de özünde sosyal iletişimi güçlü, öğrenme yollarını kendisi keşfedebilen, iş birliğine yatkın, problem çözme becerisi gelişmiş gerek ulusal gerekse evrensel değerlere sahip bireyler yetiştirme gayesi güden yapılandırılmış bir müdahale olarak görülmektedir (Parlar, 2012: 1). Söz konusu müdahale toplumun beklentilerini karşılayacak nitelikli bireyleri hazırlamak üzere planlanan eğitim sistemleridir ve bu sistemin kilit noktasını eğitim programları oluşturmaktadır.

Eğitim programları, düzenli ve planlı bir şekilde yeniden yapılandırılarak bireylere aktarılan bilginin öğrenme deneyimleri yaşatma şekli olarak tanımlanmaktadır (Bharvad, 2010: 73). Alsubaie (2016: 107)'e göre de eğitim programları; değişimin temsilcisi olması açısından durağan değildir, süreklilik göstermektedir. Bu süreklilik programın asıl uygulayıcıları olan öğretmenler tarafından yürütülmektedir. Bu nedenle de öğretmenlerin eğitim programını nasıl algıladıkları ve uygulamaya nasıl dönüştürebildikleri hakkındaki farkındalıklarını geliştirmeleri oldukça önemlidir. Program okuryazarlığı olarak da anılan bu kavramın alan yazında farklı tanımları yapılmıştır. Akınoğlu ve Doğan (2012: 13)'a göre eğitime önemli katkılar sağladığı düşünülen program okuryazarlığı; Karagülle ve arkadaşlarına (2019: 85-97) göre kavramsal ve pratik bilgiyi bir araya getiren, elde edilen kazanımların içselleştirilmesini hızlandıran ve eğitim planında hedeflenen kazanımların yararlılığını arttıracak bir araçtır. Taylor (2013: 295-321)'a göre öğretmenlerin programı yorumlamaları, uygulama şekilleri ve yaptıkları değişiklikleri öğrencilere göre hazırlayabilmeleri için fırsat yaratan bir yaklaşımdır. Önal (2010: 111)' a göre ise alanla ilgili sahip olduğu güncel bilgiyi eylemlerine yansıtarak karşısındakine ifade edebilmek, yeni fikirler ortaya koyabilmek ve var olan sistemleri kendi amacı doğrultusunda kullanabilmektir. Nitekim Green (2002: 27) program okuryazarlığını geliştirmek için okulların her türlü kapasitelerini kullanılmaları ve bu konu hakkındaki deneyimlerini diğerleriyle paylaşmalarını ve onların kabul etmeleri gerektiğini vurgulamıştır. Wyatt-Smith ve Cumming (2003: 47-59) ise okuryazarlığın sınıf içi farklı etkinlikler arasında öğrenci ihtiyaçlarına uygun geçişler yapabilmek için önem taşıdığını, Tilbury ve Wortman (2006: 95-107) ise programların üst gruptaki öğrencilere göre erken yaşta öğrenciler üzerinde daha etkili ve verimli uygulanması gerektiğini belirtmişlerdir. Bunun için öğretmenlerin branşlarındaki programa ve öğretimine hâkim olmaları gerekmektedir (Özkan, 2016: 1609). Ülkemizde öğretmenler ile öğretmen adaylarının eğitim programı okuryazarlığının belirlenmesine ilişkin olarak son yıllarda yapılmış araştırmalara rastlanmakla birlikte (örn; Süral, Dedeşali, 2018: 303-317; Aslan, 2019: 976) özellikle beden eğitimi ve spor öğretmenlerine yönelik ise sınırlı araştırma sonuçlarına (Gömleksiz, Erdem, 2018: 509-529) yer verildiği görülmektedir. Beden eğitimi ve spor öğretmenliğinde mesleki niteliğin artması için söz konusu öğretmenlerin alandaki yeterlikleriyle ilgili öz değerlendirme yapmaları ve eksikleri doğrultusunda mevcut bilgilerini yenilemeleri gerekli görülmektedir (Kangalgil, 2014: 94-103).

Son yıllarda güncellenen eğitim programlarının “Program ve Öğretimde 21. Yüzyıl Beceri Çerçevesi” ortak vizyonu içerisinde belirlenen öğrenci kazanımları ile istenen değerler ve beceriler açısından da örtüştüğü söylenebilir (Gelen, 2017: 23). Ayrıca güncel eğitim programları öğretmenlere yeni sorumluluklar yüklemektedir. Öğretmenler mevcut sistemde öğretene rolünden, etkili öğrenme için öğrencilerini yönlendiren ve onları etkin hale getiren kişi rolüne geçiş yapmalıdır (Stabback, 2016: 1). Yusof ve arkadaşları (2017: 54)’na göre, öğretmenlerin programa ilişkin algıları, sınıf içindeki etkinlikleri yoluyla programın başarısını da etkilemektedir. Bu sebeple öğretmenlerin, öğrencinin ihtiyacı olan beceriyi kazandırma konusunda bilinçli olmaları gerekmektedir (Ab Kadir, 2018: 533-549). Nitekim Karacaoğlu (2010: 51) tarafından yapılan araştırma sonuçları ülkemizde öğretmenlerin ders programını uygulama konusunda yetersiz olduklarını, bu nedenle de öğretmenlerin bizzat kendilerinin eğitim programları ve güncel bakış açıları konusunda eğitim ihtiyacı içinde oldukları görülmüştür. Ayrıca Bümen (2019:179), üniter bakış açısıyla hazırlanmış öğretim programlarının öğretmenlerce uygulanmadığını ifade etmiştir. Boote (2006: 461-478)’ya göre ise öğretmenlerin öğretim programları hakkında yeterli bilgiye sahip olmamaları, onların nitelikli bir öğretim yapmalarına ve çıktığı doğru yorumlayamamalarına sebep olmaktadır. Demirhan ve arkadaşları (2008: 161) tarafından yapılan araştırma sonuçları beden eğitimi dersi öğretim programlarını yürütme becerisi açısından bakıldığında beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin orta düzeyde olduklarını göstermektedir. Bu sebeple ülkemizdeki beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin etkili ve verimli olarak güncel spor öğretimini gerçekleştirebilmeleri için program değişiklikleri hakkındaki farkındalıklarını da geliştirmeleri gerekmektedir. Ayrıca öğrencilerin beden eğitimi dersini kendilerini bedensel ve toplumsal açıdan destekleyen bir donanım, farklı bir eğlence (Özcan ve ark., 2016: 282) ve özgürlük alanı (Namlı ve ark., 2017: 485) sağlayan bir ders olarak gördükleri düşünüldüğünde, öğretmenlerin programın genel hedefleriyle uyumlu etkili bir öğretimi sürdürmeleri kaçınılmazdır. Bu nedenle dersin işleyişinin, öğrenenleri hem aktif ve sağlıklı bir hayat geliştirmelerini sağlayacak hem de 21.yy becerilerini kazanmalarına katkı sağlayacak şekilde düzenlenmesi gereklidir (Edginton ve ark., 2010: 125). Bu çerçevede öğretmenlerin de program sürecinin bir parçası olarak öğretim sürecinde kendilerini ne kadar yeterli gördüklerinin belirlenmesi önem kazanmaktadır. Öğretmenlerin sahip olmaları gereken öğretim yeterlik alanlarına ait düzeyleri, öğretim etkinliklerinin verimliliği için ön şart niteliğinde olup öğretimin başarı düzeyini yordamak için kullanılacak temel ölçütlerdendir (Büyükkaragöz, Çivi, 1997: 172). Nitekim Varol ve Türkmen (2017: 330-342)’in çalışmasına göre, beden eğitimi öğretmen adayları beden eğitimi öğretimi konusunda kendilerini yüksek düzeyde yeterli görmelerine rağmen alana ait bilgi ve özel öğretim öğrencileri için öğretim yeterlikleri bakımından kendilerini orta düzeyde yeterli görmekteyler. Mirzeoğlu ve arkadaşları (2019: 125) tarafından yapılan araştırma sonuçları ise, öğretmenlerin kendilerini alan bilgisi konusunda yetersiz gördüklerini, beden eğitimi derslerinde genellikle eğitsel oyunlarla, branş öğretimine ağırlık verdiklerini, dans ve folklor konularına yer veremediklerini ve kendilerini bu alt boyutlarda yetersiz bulduklarını ortaya koymuştur. Özellikle alan yazında beden eğitimi öğretmenlerinin öğretim yeterlik düzeylerinin belirlenmesi konusunda sınırlı araştırmaların yer alması, program okuryazarlığı ile öğretim yeterliği arasındaki ilişkinin incelenerek beden eğitimi öğretmenlerin dersi uygulama ve değerlendirme aşamalarında programın temel amaçları çerçevesinde öğrencilere kazandırmaları gereken becerilerin öğretimi hususunda kendilerini eksik buldukları noktalara önceden önlemler alınması için öneriler sunmayı da amaçlayan bu araştırma önemli görülmüştür.

Araştırmanın Önemi

Günümüzde eğitim programlarının başarıya ulaşmasında öğretmenlerin branşlarına ait güncel eğitim programı kazanımlarının farkında olmaları ve etkin bir şekilde işe koşmaları büyük önem arz etmektedir. Bireylerin çok yönlü gelişiminde kuşkusuz beden eğitimi dersi önemli bir etkiye sahiptir. Bu sebeple dersin güncel kazanımları çerçevesinde beden eğitimi öğretmenlerinin ve öğretmen adaylarının program okuryazarlık ve öğretim yeterlik düzeylerinin belirlenmesi ve arasındaki ilişkinin incelenmesi gereklidir. Dahası alan yazında bu konuda sınırlı sayıda araştırma bulunması da çalışma açısından önemli görülmüştür.

Yöntem

Bu çalışmada beden eğitimi ve spor öğretmenleri ve öğretmen adaylarının eğitim programı okuryazarlığı ile öğretim yeterlik düzeyleri ilişkisel araştırma yöntemi kullanılarak incelenmiştir. Araştırma örnekleme ait demografik özellikler ve veri toplama araçlarının özellikleri aşağıda aktarılmıştır.

Örneklem

Araştırmanın örneklem grubunu, 2017-18 eğitim öğretim döneminde Bursa'nın merkez ilçelerindeki devlet okullarında görevli 128 beden eğitimi öğretmeni ve Uludağ Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bölümü'nde öğrenimine devam eden 106 öğretmen adayı olmak üzere toplam 234 katılımcı oluşturmaktadır. Katılımcıların demografik özellikleri aşağıda verilmiştir.

Tablo 1. Katılımcıların Demografik Özellikleri

		Aday Öğretmen		Öğretmen	
		f	%	f	%
Cinsiyet	Kadın	38	35,8	47	36,7
	Erkek	68	64,2	81	63,3
Eğitim Düzeyi	Üniversite öğrencisi	106	45,3		
	Lisans mezunu	121	51,7		
	Y.lisans mezunu	7	3,0		
	Doktora mezunu	0			
Okul deneyimi	Katıldım	44	41,5		
	Katılmadım	62	58,5		
Akademik Başarı Düzeyi (Gano)	2.00 – altı	1	0,9		
	2.00- 2.50	17	16,0		
	2.50- 3.00	53	50,0		
	3.00- 3.50	31	29,2		
	3.50- 4.00	4	3,8		
Görev yılı	0- 5 yıl arası			14	10,9
	5- 10 yıl arası			40	31,3
	10- 15 arası			22	17,2
	15-20 arası			18	14,1
	20 ve üzeri			34	26,6
Görev yapılan kademe	Anaokulu			6	4,7
	İlkokul			5	3,9
	Ortaokul			78	60,9
	Lise			39	30,5

P<0.05

Toplam katılımcıların %36,3'ü (n=83) kadın, %63,7'si (n=149) erkektir. Yaş ortalaması 22,09 (SS = 7.49) olan öğretmen adaylarının 38'i (%35,8) kadın, 68'i (%64,2) erkektir. Öğretmen adaylarının %41'nin (n=44) okul deneyimine katıldığı,

%58,5'nin (n=62) ise katılmadığı görülmüştür. Ayrıca öğretmen adaylarının genel akademik not ortalamasına ($M = 3.19$, $SS = 0.78$) bakıldığında genel olarak başarılı oldukları gözlenmiştir. Öğretmen katılımcılara bakıldığında ise cinsiyet dağılımının 47 kadın (%36,7) ve 81 erkekten (%63,3) oluştuğu görülmektedir. Öğretmenlerin yaş ortalaması 39.54 ($SS = 6.90$)' tür. Ortalama 13.94 ($SS = 7.49$) görev yılı olan öğretmenlerin, ağırlıklı olarak devlet okullarında çalıştıkları (%80,5) görülmektedir. Öğretmenlerin çalıştıkları eğitim kademelerine bakıldığında ise çoğunluğunun ortaokul (%60,9) ve lisede (%30,5) görev yaptığı görülmüştür.

Veri Toplama Araçları

Eğitim programı okuryazarlığı ölçeği (EPOYÖ)

Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenlerinin ve öğretmen adaylarının eğitim programı okuryazarlık yeterlik düzeylerini belirlemek amacıyla, Bolat (2017: 121-138) tarafından geliştirilen ve 29 maddeden oluşan "Eğitim Programı Okuryazarlık Ölçeği (EPOYÖ)" kullanılmıştır. Ölçek okuma ve yazmadan oluşan 2 alt boyuta sahiptir ve beşli likert formatında sorulardan oluşmaktadır.

Beden eğitimi öğretim yeterliliği ölçeği (BEÖYÖ)

Araştırmada katılımcılarının beden eğitimi dersi öğretim yeterlik düzeylerini belirlemek amacıyla "Beden Eğitimi Öğretim Yeterliliği Ölçeği (BEÖYÖ)" ölçeği kullanılmıştır. Humpries ve arkadaşları (2012: 284- 299) tarafından geliştirilen toplam 35 maddelik, üçlü likert formatında sorulara sahip BEÖYÖ'nün Türkiye'ye uyarlama çalışmaları Erbaş ve arkadaşları (2014: 16-27) tarafından gerçekleştirilmiştir. BEÖYÖ'de 'beden eğitimi alan bilgisi yeterliği', 'bilimsel bilgilere başvurmadaki yeterlik', 'uygun beceri düzeyi farklılıkları yeterliği', 'özel eğitim öğrencileri için öğretim yeterliği', 'açıklamalarda bulunma yeterliği', 'değerlendirme yeterliği', 'teknoloji kullanım yeterliği' olmak üzere 7 alt boyut bulunmaktadır.

Bulgular

Araştırmada elde edilen veriler SPSS 20 (İstatistik Paket Programı) ile analiz edilmiştir. Bu araştırma kapsamında yapılan tüm veri analizlerinde istatistiksel anlamlılık düzeyi $p < .05$ olarak kabul edilmiştir. Beden eğitimi öğretmenlerinin ve öğretmen adaylarının EPOYÖ ve BEÖYÖ toplam ve alt boyutlarından elde ettikleri ortalama puanlar Tablo 2' de verilmiştir.

Tablo 2. Katılımcıların EPOYÖ ve BEÖYÖ ölçeklerine ve alt boyutlarına ilişkin puanları.

	Aday Öğretmen (n=106)		Öğretmen (n=128)		p
	$\bar{X} \pm SS$	Düzyey	$\bar{X} \pm SS$	Düzyey	
EPOYÖ Top. Puan	3.83±0.73	Oldukça iyi	3.88±0.83	Oldukça iyi	0.82
Okuma	3.87±0.75	Oldukça iyi	3.94±0.82	Oldukça iyi	0.65
Yazma	3.79±0.75	Oldukça iyi	3.81±0.88	Oldukça iyi	0.51

				iyi	
BEÖYÖ Top. Puan	2.47±0.29	iyi	2.55±0.27	iyi	0.02
Alan bilgisi	2.15±0.38	Orta	2.09±0.40	Orta	0.20
Bilimsel	2.44±0.43	iyi	2.55±0.40	iyi	0.04
Beceri	2.55±0.42	iyi	2.76±0.31	iyi	0.00
farklılıkları					
Özel eğitim	2.29±0.47	Orta	2.29±0.53	Orta	0.96
Açıklama	2.66±0.37	iyi	2.81±0.28	iyi	0.00
Değerlendirme	2.52±0.37	iyi	2.65±0.36	iyi	0.01
Teknoloji	2.61±0.39	iyi	2.67±0.39	iyi	0.27

P<0.05

Beden eğitimi spor öğretmenleri ve adaylarının EPOYÖ' den aldıkları ortalama puanlar bağımsız t testi ile analiz edilmiştir. Yapılan Levene testi ile, EPOYÖ toplam ($F_{1,232}= 6,543$; $p<.05$), EPOYÖ okuma ($F_{1,232}=6,764$; $p<.05$) ve EPOYÖ yazma ($F_{1,232}=7,686$; $p<.05$) için gruplar varyanslarının homojen olmadığını göstermektedir. Beden eğitimi ve spor öğretmenleri ve aday öğretmenlerinin EPOYÖ toplam ($t_{232}=-,459$, $p=.646$), EPOYÖ okuma ($t_{232}=-,661$, $p= .509$) ve EPOYÖ yazma ($t_{232}=-,227$, $p=.821$) alt boyutlarındaki ortalama puanlarına bakıldığında anlamlı şekilde farklılaşmadıkları görülmektedir. Beden eğitimi spor öğretmenlerinin ve adaylarının bu ölçekte elde ettikleri puanların benzer olduğu görülmektedir.

Beden eğitimi spor öğretmenleri ve adaylarının BEÖYÖ' den aldıkları ortalama puanlar bağımsız t testi ile analiz edilmiştir. Yapılan Levene testi ile BEÖYÖ toplam ($F_{1,232}= 0,854$; $p= .36$), BEÖYÖ alan bilgisi ($F_{1,232}= 0,116$; $p= .73$), BEÖYÖ bilimsel ($F_{1,232}=0,865$; $p=.35$), BEÖYÖ özel eğitim ($F_{1,232}= 1,917$; $p= .17$), BEÖYÖ değerlendirme ($F_{1,232}= 0,144$; $p= .71$) ve BEÖYÖ teknoloji ($F_{1,232}= 0,009$; $p= .92$) için gruplar varyanslarının homojen olduğunu göstermiştir. Ancak, BEÖYÖ beceri farklılıkları ($F_{1,232}=22,638$; $p <.05$) ve BEÖYÖ açıklama ($F_{1,232}= 17,478$; $p<.05$) için gruplar varyanslarının homojen olmadığı görülmüştür. Öğretmenler ve öğretmen adaylarının BEÖYÖ toplam ($t_{232}=-2,285$; $p <.05$), BEÖYÖ bilimsel ($t_{232}= 2,037$; $p<.05$), BEÖYÖ beceri farklılıkları ($t_{232}=-4,257$; $p<.05$), BEÖYÖ açıklamalar ($t_{232}=-3,338$; $p<.05$) ve BEÖYÖ değerlendirme ($t_{232}=-2,587$; $p<.05$) puanları arasında öğretmenler lehine anlamlı derecede farklılaşmalar vardır. Öğretmenlerin BEÖYÖ toplam ve söz konusu alt boyutlarda öğretmen adaylarından daha yeterli oldukları görülmüştür. Katılımcıların BEÖYÖ alan bilgisi ($t_{232}=-1,273$; $p=.20$), BEÖYÖ özel eğitim ($t_{232}= 0,052$; $p= .96$) ve BEÖYÖ teknoloji ($t_{232}=-0,113$; $p=.27$) alt boyutlarında ise benzer puanlar elde ettikleri görülmüştür.

Tablo 3. Katılımcıların cinsiyete göre EPOYÖ ve BEÖYÖ alt boyut puanlarının dağılımı.

	Kadın			Erkek		
	Öğretmen	Öğretmen Adayı	p	Öğretmen	Öğretmen Adayı	p
	(n=47)	(n=38)		(n=81)	(n=68)	
$\bar{X} \pm SS$	$\bar{X} \pm SS$		$\bar{X} \pm SS$	$\bar{X} \pm SS$		
EPOYÖ Top.Puan	3.84±0.82	3.88±0.78	0.80	3.90±0.83	3.80±0.70	0.48
Okuma	3.90±0.81	3.91±0.80	0.98	3.96±0.84	3.85±0.72	0.39
Yazma	3.77±0.88	3.86±0.80	0.65	3.84±0.88	3.75±0.72	0.51
BEÖYÖ Top.Puan	2.56±0.30	2.48±0.30	0.26	2.55±0.26	2.46±0.28	0.05

Alan bilgisi	2.06±0.34	2.11±0.37	0.56	2.10±0.43	2.18±0.38	0.26
Bilimsellik	2.59±0.39	2.37±0.47	0.03	2.54±0.41	2.49±0.40	0.44
Beceri farklılıkları	2.75±0.32	2.62±0.41	0.10	2.77±0.32	2.52±0.43	0.00
Özel eğitim	2.35±0.54	2.37±0.45	0.86	2.25±0.52	2.25±0.48	0.96
Açıklama	2.79±0.31	2.68±0.40	0.16	2.82±0.27	2.65±0.35	0.00
Değerlendirme	2.68±0.36	2.53±0.39	0.06	2.63±0.37	2.52±0.37	0.08
Teknoloji	2.63±0.41	2.65±0.39	0.88	2.69±0.38	2.59±0.40	0.13

P<0.05

Kadın katılımcıların EPOYÖ toplam ve alt boyut puanları bağımsız t testi ile karşılaştırılmıştır. Yapılan Levene testi ile EPOYÖ toplam ($F_{1,83} = 0,827; p > .05$), EPOYÖ okuma ($F_{1,83} = 0,631; p > .05$) ve EPOYÖ yazma ($F_{1,83} = 1,834; p > .05$) için gruplar varyanslarının homojen olduğu görülmüştür. Kadın öğretmen ve adaylarının EPOYÖ toplam ($t_{83} = 0,249, p = .804$), EPOYÖ okuma ($t_{83} = 0,030, p = .976$) ve EPOYÖ yazma ($t_{83} = 0,459, p = .648$) ortalama puanları birbirinden anlamlı şekilde farklılaşmamaktadır. İki grup da bu ölçekte benzer puanlar elde etmişlerdir. Erkek katılımcıların EPOYÖ toplam ve alt boyut puanları bağımsız t testi ile karşılaştırılmıştır. Levene testi ile EPOYÖ toplam ($F_{1,147} = 5,818; p < .05$), EPOYÖ okuma ($F_{1,147} = 6,699; p < .05$) ve EPOYÖ yazma ($F_{1,147} = 5,915; p < .05$) için gruplar varyanslarının homojen olmadığı görülmüştür. Erkek öğretmen ve adaylarının EPOYÖ toplam ($t_{147} = -0,779, p = .477$), EPOYÖ okuma ($t_{147} = -0,860, p = .391$) ve EPOYÖ yazmadaki ($t_{147} = -0,655, p = .514$) ortalama puanları anlamlı şekilde farklılaşmamaktadır. İki grup da bu ölçekte benzer puanlar elde etmişlerdir.

Kadınların BEÖYÖ toplam ve alt boyut puanları bağımsız t testi ile karşılaştırılmıştır. Yapılan Levene testi ile BEÖYÖ toplam ($F_{1,83} = 0,037; p > .05$), BEÖYÖ alan bilgisi ($F_{1,83} = 0,589; p > .05$), BEÖYÖ özel eğitim ($F_{1,83} = 2,597; p > .05$), BEÖYÖ değerlendirme ($F_{1,83} = 0,485; p > .05$) ve BEÖYÖ teknoloji ($F_{1,83} = 0,409; p > .05$) için gruplar varyanslarının homojen olduğunu görülmüştür. Ancak BEÖYÖ beceri farklılıkları ($F_{1,83} = 5,047; p < .05$), BEÖYÖ bilimsel ($F_{1,83} = 4,769; p < .05$) ve BEÖYÖ açıklama ($F_{1,83} = 5,090; p < .05$) alt boyutları için yapılan Levene testi gruplar varyanslarının homojen olmadığını göstermiştir. Kadınlarda, beden eğitimi spor öğretmenleri ve adaylarının, BEÖYÖ bilimsel ($t_{83} = -2,268; p < .05$) puanları anlamlı şekilde farklılaşmıştır. Kadın öğretmenler, aday kadın öğretmenlere göre daha yeterli bulunmuştur. Kadınlarda, beden eğitimi spor öğretmenleri ve adaylarının BEÖYÖ toplam ($t_{83} = -1,144; p = .256$), BEÖYÖ beceri farklılıkları ($t_{83} = -1,682; p = .097$), BEÖYÖ alan bilgisi ($t_{83} = 0,586; p = .560$), BEÖYÖ açıklama ($t_{83} = -1,422; p = .160$), BEÖYÖ özel eğitim ($t_{83} = 0,179; p = .0859$), BEÖYÖ değerlendirme ($t_{83} = -1,921; p = .058$) ve BEÖYÖ teknoloji ($t_{83} = 0,154; p = .878$) puanları ise anlamlı şekilde farklılaşmamaktadır. Hem kadın öğretmenler hem de kadın adaylar BEÖYÖ toplam ve söz konusu alt boyutlarda benzer düzeyde yeterlilik göstermişlerdir. Erkeklerin de kendi aralarında BEÖYÖ toplam ve alt boyut puanları bağımsız t testi ile karşılaştırılmıştır. Yapılan Levene testi ile BEÖYÖ toplam ($F_{1,147} = 0,952; p > .05$), BEÖYÖ alan bilgisi ($F_{1,147} = 0,816; p > .05$), BEÖYÖ bilimsel ($F_{1,147} = 0,318; p > .05$), BEÖYÖ özel eğitim ($F_{1,147} = 0,480; p > .05$), BEÖYÖ değerlendirme ($F_{1,147} = 0,004; p > .05$) ve BEÖYÖ teknoloji ($F_{1,147} = 0,390; p > .05$) için gruplar varyanslarının homojen olduğu görülmüştür. Ancak BEÖYÖ beceri farklılıkları ($F_{1,147} = 14,856; p < .05$) ve BEÖYÖ açıklamalar ($F_{1,147} = 12,893; p < .05$) için yapılan Levene testi gruplar varyanslarının homojen olmadığını göstermiştir. Erkeklerde, beden eğitimi spor öğretmenleri ve adaylarının BEÖYÖ toplam ($t_{147} = -2,004; p = .047$), BEÖYÖ beceri farklılıkları ($t_{147} = -4,053; p = .000$), BEÖYÖ açıklama ($t_{147} = -3,162; p = .002$) puanları anlamlı şekilde farklılaşmıştır. Erkek beden eğitimi spor öğretmenleri, adaylara kıyasla daha iyi skorlar elde etmiştir. Erkeklerde, beden eğitimi spor öğretmenleri ve adaylarının BEÖYÖ alan bilgisi ($t_{147} = 1,125; p = .262$), BEÖYÖ bilimsel ($t_{147} = -0,771; p = .442$), BEÖYÖ özel eğitim ($t_{147} = -0,052; p = .958$), BEÖYÖ değerlendirme ($t_{147} = -1,773; p = .078$) ve BEÖYÖ teknoloji ($t_{147} = -1,523; p = .130$) puanları

ise anlamlı şekilde farklılaşmamaktadır. Hem erkek öğretmenlerin hem de erkek öğretmen adaylarının BEÖYÖ toplamda ve söz konusu bu alt boyutlarda elde ettiği puanlar benzerdir.

Katılımcıları EPOYÖ ve BEÖYÖ düzeylerinin akademik başarılarına ve okul deneyimine katılma durumlarına göre dağılımları aşağıda verilmiştir.

Tablo 4. Katılımcıların akademik başarılarına ve okul deneyimine katılma durumlarına göre dağılımları EPOYÖ ve BEÖYÖ puanlarının dağılımı.

GANO	2.00-2.5	2.50-3.00	3.00-3.50	3.50-4.00	P
	(n=17)	(n=53)	(n=31)	(n=4)	
	$\bar{X} \pm SS$	$\bar{X} \pm SS$	$\bar{X} \pm SS$	$\bar{X} \pm SS$	
EPOYÖ puan	2.54±0.74	3.82±0.71	3.86±0.71	4.79±0.17	0.02
BEÖYÖ puan	2.44±0.25	2.48±0.30	2.44±0.31	2.66±0.17	0.05
OKUL DENEYİMİ DURUMU	Katıldı		Katılmadı		
	(n=44)		(n=62)		
	$\bar{X} \pm SS$		$\bar{X} \pm SS$		
EPOYÖ puan	3.87±0.79		3.80±0.70		0.20
BEÖYÖ puan	2.49±0.28		2.46±0.29		0.27

P<0.05

Tablo 4'te, öğretmen adaylarının dört farklı akademik başarı düzeyi için EPOYÖ puanları ayrı ayrı incelenmiştir. Yapılan Levene testi ile EPOYÖ toplam ($F_{3,101} = 1,622$; $p = .189$) puanlarında gruplar varyanslarının homojen olduğu görülmüştür. Varyans analizi, öğretmen adaylarının akademik başarıları uyarınca EPOYÖ toplam ve alt boyut puanlarının birbirinden anlamlı şekilde farklılaştığını göstermiştir ($F_{3,101} = 3.425$; $p < .01$). Ardından yapılan post-hoc testlerine göre akademik ortalama açısından öğretmen adaylarının eğitim programı okuryazarlık düzeyleri karşılaştırıldığında, akademik ortalaması (GANO) '3.50-4.00' olan adaylar lehine anlamlı bir farklılık saptanmıştır ($p < .05$). Diğer akademik ortalamalar bakımından ise adaylar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık saptanamamıştır ($p > .05$).

Dört farklı akademik başarı düzeyi açısından yapılan Levene testi ile BEÖYÖ toplam ($F_{3,101} = 1,205$; $p = .312$) için gruplar varyanslarının homojen olduğu görülmüştür. Yapılan varyans analizi sonrasında, dört farklı akademik başarı grubunun BEÖYÖ puanlarının benzer olduğu görülmüştür ($F_{3,101} = .757$; $p = .521$).

Öğretmen adaylarının okul deneyimine katılma durumlarına göre BEÖYÖ ve EPOYÖ puanları için yapılan Levene testi ile, BEÖYÖ toplam ($F_{1,104} = 1,693$; $p = .20$) ve EPOYÖ toplam puanı ($F_{1,104} = 0,214$; $p = .64$) için grupların varyanslarının homojen olduğu görülmüştür. Okul deneyimine katılan ve katılmayan öğretmen adaylarının EPOYÖ toplam ($t_{232} = -1,273$; $p = .20$) ve BEÖYÖ toplam ($t_{232} = -0,113$; $p = .27$) puanları arasında anlamlı farklılık bulunmamaktadır.

Tablo 5. Beden eğitimi spor öğretmenlerinin mesleki kıdeme göre EPOYÖ ve BEÖYÖ puan dağılımı.

Mesleki Kıdem	0-5	5-10	10-15	15-20	20-yukarısı	p
	(n=14)	(n=40)	(n=22)	(n=18)	(n=34)	
	$\bar{X} \pm SS$	$\bar{X} \pm SS$	$\bar{X} \pm SS$	$\bar{X} \pm SS$	$\bar{X} \pm SS$	
EPOYÖ Top. puan	3.78±0.92	4.02±0.84	4.11±0.77	3.90±0.84	3.58±0.75	0.11

BEÖYÖ	2.58±0.23	2.61±0.27	2.61±0.24	2.47±0.34	2.48±0.26	0.11
Top.puan						

P<0.05

Tablo 5'te öğretmenlerin puanlarının mesleki kıdeme göre karşılaştırıldığı Levene testi ile EPOYÖ ($F_{4,123}= 0,531$; $p = .713$) için gruplar varyanslarının homojen olduğu görülmüştür. Öğretmenlerin kıdemlerine göre EPOYÖ puanları anlamlı şekilde farklılaşmamıştır ($F_{4,123}= 1,923$; $p = .111$). BEÖYÖ toplam ($F_{4,123}= 1,574$; $p = .185$) için yapılan Levene testi de grupların varyanslarının homojen olduğunu göstermiştir. Benzer biçimde öğretmenlerin mesleki kıdemlerine göre BEÖYÖ puanlarının da anlamlı şekilde farklılaşmadığı görülmektedir ($F_{4,123}= 1,903$; $p = .114$).

Tablo 6. Katılımcıların BEÖYÖ ile EPOYÖ Alt Boyut Puanları Arasındaki İlişki.

Puan		r	p	İlişki Durumu			
EPOYÖ	BEÖBÖ	15	.01	Pozitif	Yüksek Düzey		
Alt boyutları	Okuma	Alt boyutları	Alan bilgisi	250	0.01	Pozitif	Yüksek Düzey
			Bilimsel	443	0.01	Pozitif	Yüksek Düzey
			Beceri farklılığı	427	0.01	Pozitif	Yüksek Düzey
			Açıklama	436	0.01	Pozitif	Yüksek Düzey
			Teknoloji	472	0.01	Pozitif	Yüksek Düzey
	Yazma	Alt boyutları	Alan bilgisi	310	0.01	Pozitif	Yüksek Düzey
			Bilimsel	469	0.01	Pozitif	Yüksek Düzey
			Beceri farklılığı	418	0.01	Pozitif	Yüksek Düzey
			Açıklama	435	0.01	Pozitif	Yüksek Düzey
			Teknoloji	486	0.01	Pozitif	Yüksek Düzey

P<0.05

Tablo 6'ya göre beden eğitimi spor öğretmenleri ile öğretmen adaylarının toplam EPOYÖ ve toplam BEÖYÖ puanları arasında ve her iki ölçeğin bütün alt boyutları arasında istatistiksel açıdan yüksek ve anlamlı pozitif ilişki olduğu görülmektedir ($p < .001$).

Sonuç ve Öneriler

Taylor (2013: 295-321) öğretmenlerin eğitim programlarını uyguladıkça ve programlar üzerine kafa yorarak, programlarda çeşitli düzenlemeler yaptıkça program okur yazarlıklarının gelişeceğini savunur. Dolayısıyla öğretmenlerin, öğretmen adaylarına kıyasla daha iyi bir program okur yazarlığına sahip olması beklenir. Öğretmen adaylarının program okur yazarlık düzeylerinde deneyimle artacak iyileşmeler beklenebilir. Nitekim Kana ve arkadaşları (2018: 233-245) aday öğretmenlerin program okur yazarlık öz yeterlilik düzeylerine bakıldığında içerik boyutunda kendilerini oldukça yeterli görürken, ölçme-değerlendirme boyutunda kendilerini yetersiz olarak niteledikleri gözlenmiştir. Başka bir çalışma aday öğretmenlerin eğitim programı okur yazarlık düzeylerinin genel olarak yeterli olduğunu ancak yazma alt boyutunda ortalama puanların okuma alt boyutuna göre daha düşük olduğunu bildirmiştir (Çetinkaya, Tabak, 2019: 298). Bu bulguyu destekler şekilde, Erdem ve Eğmir (2018: 123-138)' in yükseköğretimdeki öğretmen adaylarını örneklem olarak inceledikleri araştırma bulguları da benzer şekilde aday öğretmenlerin program okuryazarlık düzeylerinin oldukça yeterli olduğunu ortaya koymuştur. Aslan ve Gürten (2019: 171-186) tarafından yapılan araştırma sonuçlarına göre ise ortaokul öğretmenlerinin “çok yüksek” program okuryazarlık düzeyine sahip oldukları belirlenmiştir. Bu bulgular birlikte yorumlandığında mesleki deneyimin program okuryazarlığı üzerinde pozitif bir etkisi olacağı beklenebilir.

Beden eğitimi ve spor öğretmenleri ve öğretmen adaylarının eğitim programı okuryazarlık düzeylerinin “oldukça iyi” olduğu ve dahası beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin ve öğretmen adaylarının eğitim programı okuryazarlık düzeylerinin benzer olduğu görülmüştür. Beden eğitimi ve spor dersi aday öğretmenleri ile halihazırda mesleği icra eden öğretmenlerin benzer düzeyde ve yüksek okuryazarlık düzeylerine sahip olmaları dikkat çekici bir bulgudur. Akademik başarısı yüksek öğretmen adaylarının sahip oldukları teorik mesleki bilginin ve okul deneyimi dersini alarak pratik şansı elde etmelerinin bu bulguya yol açtığı düşünülmektedir.

Beden eğitimi ve spor öğretmenleri ve aday öğretmenlerin öğretim yeterlik düzeyleri ise “iyi” bulunmuştur. Ancak bilimsel bilgiye başvurma, beceri farklılıkları ve açıklama alt boyutlarında öğretmenler lehine anlamlı farklılıklar ortaya çıkmıştır. Öğretmenlerin deneyim sürelerinin daha fazla oluşunun bu duruma etken olduğu söylenebilir. Varol ve Türkmen (2017: 330-342) tarafından yükseköğretimdeki öğretmen adayları üzerinde yapılan benzer araştırmada daha çok genel öğretim yeterliği bakımından kendilerini iyi düzeyde bulan öğretmen adaylarının, alt boyutlardan ikisinde (beceri farklılıkları ve bilimsel bilgiye başvurma) orta düzeyde oldukları gözlenmiştir. Araştırmada öğretmenlerin ve öğretmen adaylarının alan bilgisi ve özel eğitim alt boyutlarında da orta düzeyde yeterli oldukları görülmüştür. Yalız (2006: 101) tarafından yapılan araştırma sonuçları da beden eğitimi ve spor öğretmenliği programındaki alan bilgisi derslerinde hedeflerin gerçekleşme düzeyini orta düzey olarak tespit etmiştir. Öğretmen adayları üzerinde yapılan benzer bir araştırmada da İlgar (2017: 313-338) öğretmen adaylarının sınıf içinde özel gereksinimli öğrencileri fark edebildiklerini ancak onlarla iletişim kurabilme ve öğretim gerçekleştirebilme konularında bilgi eksiklikleri olduğunu bildirmiştir. Demirci ve arkadaşları (2014: 142) tarafından yapılan farklı bir araştırma, beden eğitimi dersi için hazırlanan öğretim programlarında özel gereksinimli öğrenciler için hazırlanan kazanımların bu öğrencilere uygun olmadığını, öğrencilerin ihtiyaçlarının göz ardı ettiğini, dersin genel olarak bu çocuklara uygun uygulamalar içermediğini ve dolayısıyla da öğrencilerde beceri gelişimi gözlenmediğini öne sürmektedir. Daha etkili ve kapsayıcı bir öğretim süreci için öğretmenlere konuyla ilgili yeterli düzeyde hizmet içi eğitimin verilmesi gerektiği ve okulların imkân açısından daha yeterli hale getirilmesi gerektiği önerilmektedir.

Cinsiyet açısından bakıldığında, Beden eğitimi ve spor öğretmenleri ile öğretmen adaylarının program okuryazarlık düzeylerinin cinsiyete göre anlamlı şekilde farklılaşmadığı görülmektedir. Erdem ve Eǧmir (2018: 123-138) tarafından yapılan araştırma sonuçlarına göre ise program okuryazarlık “yazma” alt boyutu bakımından erkeklere göre kadın öğretmen adaylarının lehine anlamlı farklılık bulunmuştur. Benzer biçimde Gömleksiz ve Erdem (2018: 509-529)’in araştırma sonuçlarına göre de kadın öğretmen adaylarının eğitim programı okuryazarlığı düzeyleri erkek öğretmen adaylarından daha yüksek bulunmuştur. Ancak bu çalışmada iki grubun eğitim programı okuryazarlık düzeylerinin cinsiyete göre farklılaşmadığı görülmüştür.

Öğretim yeterliliği açısından bakıldığında ise farklı bulgular elde edilmiştir. Öğretim yeterliliği düzeyleri cinsiyete göre farklılaşmazken her iki cinsiyet grubunu ayrı incelediğimizde, aday ve öğretmenlerin ortalama puanları değişmektedir. Kadın öğretmenler ve öğretmen adaylarının öğretim yeterliliği toplam skorlarında bir farklılaşma görülmezken erkek öğretmenlerin öğretmen adaylarına kıyasla öğretimde kendilerini daha yeterli gördükleri görülmektedir. Öğretim yeterliliğinin alt boyutları açısından da birtakım anlamlı bulgular elde edilmiştir. Beden eğitimi öğretiminde bilimsel bilgilere başvurmadaki alt yeterlik puanları kadın öğretmenler lehine anlamlı biçimde farklılaşmıştır. Nitekim kadın öğretmenlerin eğitim öğretim yaşantıları boyunca karşılaştıkları problemleri çözmek, değişen eğitim öğretim programlarına ayak uydurmak ve öğretim programlarını amacı doğrultusunda gerçekleştirebilmeleri için bilimsel bilgiye başvurma ihtiyaçları kendini göstermektedir denilebilir. Erkek beden eğitimi ve spor öğretmenleri ve erkek adayların öğretim yeterliliğinin, beceri farklılıkları ve açıklama alt boyut puanları arasında erkek öğretmenler lehine anlamlı farklılıklar belirlenmiştir. Bu doğrultuda, erkek öğretmenlerin beceri gerektiren bir hareket organizasyonunu biyomekanik özelliklere göre detaylı gösterme ve uygulama tecrübesini daha fazla kazanmış oldukları düşünülebilir.

Akademik açıdan bakıldığında, beden eğitimi spor öğretmen adaylarının program okuryazarlık düzeylerinin not ortalamalarına göre farklılaştığı gözlenmiştir. Dört farklı akademik başarıya sahip öğretmen adayları arasında özellikle akademik başarı ortalaması 2.00-2.50 ve 3.50-4.00 olan gruplar arasında bariz bir fark görülmüştür. Akademik başarı yüksek grubun okuryazarlık düzeyi de anlamlı şekilde yüksektir. Bu bulgu alan yazından da destek bulmaktadır. Kana ve arkadaşları (2018: 233-245) yaptıkları çalışmada aday öğretmenlerin akademik başarıları ile program okuryazarlık düzeyleri arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki bildirmiştir. Aday öğretmenler akademik açıdan ne kadar başarılıysa program okuryazarlık düzeyleri de o kadar iyi görülmüştür. Dolayısıyla, beden eğitimi ve spor öğretmenliğinde mesleki eğitimin kendisinin de öğretmen adaylarının program okuryazarlık becerilerine pozitif yönde katkı sağladığı görülmektedir. Bunun yanı sıra, beden eğitimi ve spor aday öğretmenlerinin okul deneyimine sahip olup olmadıkları, okul deneyimi uygulamaları dersini alıp almadıkları program okuryazarlık düzeylerinde anlamlı bir farklılaşmaya yol açmamıştır. Önceki çalışmalarda, 3. ve 4. sınıfta öğrenim gören beden eğitimi ve spor öğretmen adaylarının program okuryazarlık düzeylerinin anlamlı şekilde farklılaştığı ve bunun adayların son sınıfta aldıkları beden eğitimi ve sporda özel öğretim yöntemleri gibi üst düzey derslerden ve katıldıkları öğretmenlik uygulamaları pratiğinden kaynaklandığı bildirilmiştir (Gömleksiz, Erdem, 2018: 509-529; Süral, Dedebali, 2018: 310; Çetinkaya, Tabak, 2019: 299). Çalışmamızdaki beden eğitimi ve spor öğretmen adaylarının öğretmenlik uygulaması dersine katılmaması, yalnızca dersi alan öğretmen adayları ile almayan öğretmen adaylarının bu anlamda program okuryazarlık düzeylerinde bir değişiklik olmamasına sebep olduğu söylenebilir. Sonraki çalışmalar öğretmenlik uygulaması pratiğini ayrı bir değişken olarak inceleyebilir.

Mesleki deneyime göre ise beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin mesleki kıdemlerinin program okuryazarlık ve öğretim yeterlik düzeyleri üzerinde anlamlı herhangi bir etkisi olmadığı görülmektedir. Bu bulgu alan yazınla uyumludur. Aslan ve Gürten (2019: 171-186) tarafından yapılan araştırma sonuçlarına göre de öğretmenlerin program okuryazarlık düzeyleri, öğretmenlerin meslekte doldurdıkları hizmet yılına göre farklılaşmamaktadır. Öğretmenler mesleklerini icra ettikçe daha yeterli ve donanımlı hale gelmemektedir. Bunu tersine çevirebilmek için öğretmenlerin günceli takip edebilecekleri ve kendilerini geliştirebilecekleri hizmet içi eğitim programlarına düzenli bir şekilde alınmaları önerilmektedir.

Son olarak, beden eğitimi spor öğretmenleri ile aday öğretmenlerin öğretim yeterliği ve program okuryazarlığı toplam ve bütün alt boyutları arasında yüksek düzeyde pozitif ilişki tespit edilmiştir. Bu sonuca göre hem öğretmenlerin hem de öğretmen adaylarının eğitim programı okuryazarlığı ve öğretim yeterliği becerilerinin birbirleriyle bağlantılı olduğu ve bu boyutlardan herhangi birindeki olası yeterlik sorununda diğer beceri alanı doğrudan etkileyebileceği söylenebilir. Öğretmenlerin mesleklerine başlamasıyla birlikte eğitim programı okuryazarlık düzeylerinin ve öğretim becerilerinin eş güdümlü olarak geliştiği ifade edilebilir. Bununla birlikte öğretmenlerin eğitim programı okuryazarlıkları, programları uyguladıkça ve farklı uyarlamalar yaptıkça gelişebilir ve böylece etkili öğretim becerileri de süreç odaklı uygulamalar yoluyla zenginleştirilebilir (Taylor, 2013: 295-321).

Kaynakça

- AB Kadir, MA (2018). An inquiry into critical thinking in the Australian curriculum: examining its conceptual understandings and their implications on developing critical thinking as a "general capability" on teachers' practice and knowledge. *Asia Pacific Journal of Education*, 38(4): 533-549.
- Akinoğlu O ve Doğan S (2012). "Eğitimde program geliştirme alanına yeni bir kavram önerisi: Program okuryazarlığı." 21. *Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi*, 12-14.
- Alsubaie, MA (2016). Curriculum Development: Teacher Involvement in Curriculum Development. *Journal of Education and Practice*, 7(9): 106-107.
- Aslan, S (2019). An Analysis of Prospective Teachers' Curriculum Literacy Levels in Terms of Reading and Writing. *Universal Journal of Educationa lResearch*, 7(4):973-979.
- Aslan S, Gürten E (2019). Üç boyutlu sanal öğrenme ortamında 5. Sınıf düzeyinde kesirlerin öğretimi: Second life örneği. *Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 20(1): 171-186.
- Balay, R (2004). Küreselleşme, bilgi toplumu ve eğitim. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 37(2): 61-82.
- Bharvad, AJ (2010). Curriculum evaluation. *International Research Journal*, 1(12):72-74.
- Bolat, Y (2017). Concept of curriculum literacy and curriculum literacy scale. *International Periodical for the Languages. Literature and History of Turkish or Turkic*, 12(18):121-138.
- Boote, DN (2006). Teachers' Professional discretion and the curricula. *Teachers and Teaching: Theory and practice*, 12(4): 461-478.
- Bümen, NT (2019). Türkiye'de Merkeziyetçiliğe Karşı Özerklik Kısacında Eğitim Programları: Sorunlar ve Öneriler. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 27(1): 175-185.
- Büyükkaragöz SS, Cuma Ç (1997). "Genel Öğretim Metotları." İstanbul: Öz Eğitim Yayınları.

- Çetinkaya S, Tabak S (2019). Öğretmen adaylarının eğitim programı okuryazarlık yeterlilikleri. *On Dokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 38(1): 296-309.
- Demirci PT, Çınar İ, Demirci N (2014). Sınıf öğretmenlerinin özel eğitime gereksinim duyan öğrencilerde beden eğitimi ders programından ve kaynaştırma eğitiminden kaynaklanan sorunlarının incelenmesi. *Uluslararası Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2014(2):136-150.
- Demirhan GY, Bulca F, Altay R, Şahin A, Güvenç A, Aslan A, ..., Açıkada C (2008). Beden eğitimi öğretim programları ve programların yürütülmesine ilişkin paydaş görüşlerinin karşılaştırılması. *Spor Bilimleri Dergisi*, 19(3):157-180.
- Edginton CR, Mingkai C, Demirhan G (2010). Beden eğitimi ve sağlık: yeni bir küresel görüş birliği. *Spor Bilimleri Dergisi*, 21(3): 122-128.
- Erbaş MK, Varol YK, Ünlü H (2014). Beden Eğitimi Öğretim Yeterliliği Ölçeğinin Türkçe Uyarlaması: Geçerlik ve Güvenilirlik Çalışması. *CBÜ Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 6(1): 16-27.
- Erdem C, Eğmir E (2018). Öğretmen adaylarının eğitim programı okuryazarlığı düzeyleri. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 20(2): 123-138.
- Gelen, İ (2017). P21-Program ve öğretimde 21. yüzyıl beceri çerçeveleri (ABD Uygulamaları). *Disiplinler arası Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 1(2): 15-29.
- Gömlüksüz MN, Erdem Ş (2018). Eğitim Fakültesi ve PFE Programına Kayıtlı Öğretmen Adaylarının Eğitim Programı Okuryazarlığına İlişkin Görüşleri, *Jass Studies-The Journal of Academic Social Science Studies*, 509-529.
- Green, B (2002). A literacy project of our own?. *English in Australia*, (134): 25-32.
- Humphries CA, Hebert E, Daigle K, Martin J (2012). Development of a physical education teaching efficacy scale. *Measurement in Physical Education and Exercise Science*, 16(4): 284-299.
- İlgar, Ş (2017). Öğretmen adaylarının özel gereksinimli öğrencilerle ilgili farkındalığının incelenmesi (İÜ Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi örneği). *HAYEF Journal of Education*, 14(1): 313-338.
- Kana FA, Elif A, Kana HZ, Elkıran YM(2018). Türkçe Öğretmeni Adaylarının Eğitim Programı Okuryazarlık Düzeyleri. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 80(6): 233-245.
- Kangalgil, M (2014). Beden eğitimi öğretmenlerinin özel alan yeterliklerine katılma ve sahip oluş derecelerinin incelenmesi. *Spor Bilimleri Dergisi*, 25(2):94-103.
- Karacaoğlu ÖC, Acar E (2010). Yenilenen Programların Uygulanmasında Öğretmenlerin Karşılaştığı Sorunlar. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7(1): 45-58.
- Karagülle S, Varki E, Hekimoğlu E (2019). An investigation of the concept of program literacy in the context of applicability and functionality of educational program. *Journal of Educational Reflections*, 3(2):85-97.
- Mirzeoğlu AD, Yaralı SS, Çoknaz D, Özmen S (2019). Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenlerinin Gözünden Dersleri ve Meslekleri (Sakarya Örneği). *Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 24(2):111-131.
- Namlı A, Temel C, Güllü M(2017). Ortaokul öğrencilerinin beden eğitimi dersine ilişkin ürettikleri metaforlar. *Kastamonu Education Journal*, 25(2): 479- 496.

- Önal, İ (2010). Tarihsel Değişim Sürecinde Yaşam Boyu Öğrenme ve Okuryazarlık: Türkiye Deneyimi. *Bilgi Dünyası*, 11(1): 101-121.
- Özcan G, Mirzeoğlu AD, Çoknaz D (2016). Öğrenci gözüyle beden eğitimi ve spor dersi ve öğretmeni. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 16(1): 270-291.
- Özkan, HH (2016). An Analysis of Teachers' Opinions about Their Knowledge of Curriculum Terms Awareness. *Universal Journal of Educational Research*, 4(7): 1601-1613.
- Özpolat, V (2010). Toplumsal Değişime Dinamiklerinin Eğitim ve Öğretmenlik Mesleği Üzerindeki Etkileri. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 8(20): 147-167.
- Parlar, H (2012). Bilgi toplumu, değişim ve yeni eğitim paradigması. *Yalova Sosyal Bilimler Dergisi*, 2(4).
- Stabback, P (2016). What Makes a Quality Curriculum? In-Progress Reflection No. 2 on "Current and Critical Issues in Curriculum and Learning". *UNESCO International Bureau of Education*.
- Süral S, Dedebali NC (2018). A study of curriculum literacy and information literacy levels of teacher candidates in department of social sciences education. *European Journal of Educational Research*, 7(2):303-317.
- Şenyurt Ö, Önal Hİ (2019). Türk Millî Eğitim Sisteminde Bilgi Okuryazarlığı: Politikalar, Öğretim Programları, Öğretmenler ve Öğrenciler Üzerine Bir Araştırma. *Bilgi Dünyası*, 20(1): 25-63.
- Taylor, MW (2013). Replacing the 'teacher-proof' curriculum with the 'curriculum-proof' teacher: Toward more effective interactions with mathematics text books. *Journal of Curriculum Studies*, 45(3): 295-321.
- Tilbury D, Wortman D (2006). "Whole School Approaches to Sustainability." In Lee, J. & Williams, M. (Eds.). (2006). Environmental and Geographical Education for Sustainability: Cultural Contexts (pp. 95–107). New York: Nova Science Publishers Inc
- Varol S, Türkmen M (2017). Beden Eğitimi Öğretmeni Adayı Son Sınıf Öğrencilerinin Beden Eğitimi Öğretim Yeterlilik Algı Düzeylerinin Belirlenmesi. *Uluslararası Kültürel ve Sosyal Araştırmalar Dergisi (UKSAD)*, 3(2):330-342.
- Wyatt-Smith C, Cumming J (2003). Curriculum Literacies: expanding domains of assessment, *Assessment in Education: Principles, Policy & Practice*, 10(1): 47 – 59.
- Yalız, D (2006). "Beden eğitimi ve spor öğretmenliği programında alan bilgisi derslerinde amaçların gerçekleşme düzeyi" (Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi).
- Yusof SM, Zainuddin DS, Hamdan AR (2017). Teachers' Experience in Curriculum Implementation: An Investigation on English Language Teaching in Vocational Colleges in Malaysia. *Sains Humanika*, 9(4-2): 49-58.

Etik Kurul Kararları

Makalenin etik kurul onayı Bursa Uludağ Üniversitesi Araştırma ve Yayın Kurulları Başkanlığı (Sosyal ve Beşerî Bilimler Araştırma ve Yayın Etik Kurulu)'nın 31 Ocak 2019 tarih ve 2020-01 sayılı oturumunda alınmıştır.

Araştırmacıların Katkı Oranı Beyanı

Yazım ve uygulama aşamasında birinci yazar %60, ikinci yazar %40 oranında katkı sağlamıştır.

Teşekkür

Araştırmamın ve tezimin tüm aşaması boyunca görüş ve önerilerine başvurduğum, katkısı ve desteğini esirgemeyen, tecrübelerini benimle paylaşan değerli hocam Doç. Dr. Ersin Şahin' e tüm kalbimle sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Çatışma Beyanı

Yazarlar araştırmada herhangi mali çıkar ya da bağlantı olmadığını, çıkar çatışması yaşanmadığını ve yanlılık bulunmadığını beyan etmektedirler.

Yayın Etięi Beyanı

Bu makalenin planlanmasından, uygulanmasına, verilerin toplanmasından verilerin analizine kadar olan tüm süreçte "Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etięi Yönergesi" kapsamında uyulması belirtilen tüm kurallara uyulmuştur. Yönergenin ikinci bölümü olan "Bilimsel Araştırma ve Yayın Etięine Aykırı Eylemler" başlığı altında belirtilen eylemlerden hiçbirini gerçekleştirilmemiştir. Bu araştırmanın yazım sürecinde bilimsel, etik ve alıntı kurallarına uyulmuş; toplanan veriler üzerinde herhangi bir tahrifat yapılmamıştır. Bu çalışma herhangi başka bir akademik yayın ortamına değerlendirme için gönderilmemiştir.